

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕРАПЕВТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Раїса Безпалько

вихователь-методист,
Хмельницький заклад дошкільної освіти № 56 «Боровичок»,
E-mail: raisabez78@gmail.com

Олена Колесник

вихователь,
Хмельницький заклад дошкільної освіти № 56 «Боровичок»,
E-mail: kolesnikalena1986@gmail.com

Сучасний етап розвитку освіти орієнтується на створення необхідних умов, які забезпечують повноцінний розвиток особистості кожної дитини, допомагає переосмисленню у суспільстві і державі права людей з особливостями у розвитку одержати рівні можливості в різних галузях життя, включаючи освіту.

В процесі інклюзії наголос робиться у першу чергу на розвиток сильних якостей і талантів дітей, а не на їхніх проблемах. Взаємодія з іншими дітьми сприяє когнітивному, фізичному, мовному, соціальному та емоційному розвитку дітей з особливими освітніми потребами. Взаємодія між дошкільниками з особливими освітніми потребами та іншими дітьми в інклюзивних групах сприяє налагодженню між ними дружніх стосунків. Завдяки такій взаємодії діти вчаться природно сприймати і толерантно ставитися до людських відмінностей, вони стають більш чуйними, готовими до взаємодопомоги. Одним із завдань забезпечення оновлення змісту та якості змісту дошкільної освіти є переведення системи дошкільної освіти у режим інноваційного розвитку, трансформування наукових ідей, сучасних інноваційних технологій у практику, забезпечення інноваційної діяльності дошкільних навчальних закладів. Упровадження інноваційних технологій в освітній процес сприяє якісному оновленню змісту освітнього процесу в дошкільному навчальному закладі, стає основою реалізації особистісно зорієнтованої моделі, сприяє активній пізнавальній, комунікативній, продуктивній діяльності дітей. Застосування інновацій в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами допомагає вирішувати такі питання: здійснення системного підходу в ознайомленні дітей з людиною і зі світом; виховання інтересу до особистих відкриттів через дослідницьку діяльність; вивчення та пізнання свого «Я»; виховання у дітей рис, необхідних для життя у сучасному суспільстві; забезпечення навчальних видів діяльності, що відповідають рівню розвитку кожної дитини.

Саме процес вивчення, апробації та впровадження елементів інноваційних терапевтичних технологій в освітній процес з дітьми з особливими освітніми потребами модернізує якість освіти та суттєво поліпшує результати освітньої діяльності. Одним із найприємніших способів навчання вихованців з особливими освітніми потребами є – акватерапія. Це природна і доступна для кожної дитини форма діяльності. Акватерапія застосовується в освітньому процесі з дітьми із затримкою психічного розвитку, дітьми з аутизмом, дітьми з інвалідністю, з дітьми з мовними порушеннями, дітьми з порушеннями зору. Пізнавальна мотивація в ході ігор з водою досить висока через використання нетрадиційних методів навчання, ігрового матеріалу і можливості безпосередньо діяти з ним. Організуючи ігри дітей з водою, ставлять такі цілі: стабілізація емоційного фону; зняття психоемоційного і фізичного напруження; розвиток та вдосконалення навичок позитивної комунікації.; поповнення і збагачення активного і пасивного словника; стимулювання сенсорно-перцептивної сфери; розвиток навичок імпресивної та експресивної мови. На різних етапах розвитку дитини і залежно від поставлених завдань, педагоги інклюзивних

груп використовують такі варіанти ігор: ігри в об'ємному просторі (ванночка, іграшковий басейн); ігри у двох ємкостях однакового або різного розміру (велика і маленька ванночка, глибока і мілка тарілка (миска) тощо); ігри з водою і різними пластиковими фігурами, які прикріплюються до кахельної стіни або дзеркала для створення площинних композицій: овочів, фруктів, предметних картинок тощо; ігри з різними посудинами, які наповнюються водою (пластмасові пляшки, миски, відерця тощо). У ході ігор активно використовується психогімнастика, яка допомагає подолати бар'єр у спілкуванні педагога та дитини, дитини з дитиною, краще зрозуміти себе та інших, знімає психічне напруження, дає можливість самовираження. Для дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами в інклюзивній групі (з метою заспокоєння, стабілізації емоційного стану) можна проводити наступні акваігри: «Ручки, а де ви?» – опустити руки в теплу воду і вийняти; «Тепла й холодна водичка» – в одній ємкості тепла вода, а в іншій – холодна, по черзі занурити обидві руки в ємкість та визначити, де тепла, де холодна вода. «Дістань іграшку» – ситечком виловити з води іграшку (декілька іграшок, мілкі предмети); «Плаває чи тоне?» – визначити плавучість предметів;

«Дістань з води кольоровий предмет» – дістати з води кольорові предмети (камінчики); «Веселий фонтанчик» – налити воду в пластикову ємкість, у якій зроблено багато дірочок; «Налий воду в пляшку» – налити воду в пляшку за допомоги дорослого; «Привітайся з Губка Бобом» – набрати губкою воду і сильно її відтиснути. Метод акватерапії можна проводити як у ранковий, так і у вечірній час, використовувати як елемент безпосередньо освітньої діяльності, так і у вільній діяльності. Ігри з водою створюють у дітей радісний настрій, підвищують життєвий тонус, дають чимало приємних і корисних вражень, переживань і знань.

Наступним методом, який вдало використовують педагоги є арт-терапія – це напрямок у психотерапії, психокорекції та реабілітації, заснований на заняттях з образотворчої діяльності. Арт-терапія є засобом вільного самовираження, методикою лікування за допомогою художньої творчості в особливій символічній формі. Через малюнок, гру, казку, музику ми можемо допомогти дитині дати вихід своїм сильним емоціям, переживанням, отримати новий досвід розв'язання конфліктних ситуацій. Основною ціллю арт-терапії в роботі з особливими дітьми: сприяння формуванню високого життєвого тону і гармонійних відносин з навколишнім світом, розвиток взаєморозуміння, навчити дитину вмінню керувати своїми почуттями, переживаннями, емоціями.

Серед поширених технік арт-терапії, особливо дітям з ООП подобаються техніка «ляпко-графії»; пальчиковий живопис; малювання м'ятим папером; малювання долонею (ступнями ніг); техніка «нитко-графія»; техніка малювання листям, камінчиками, техніка віддрукування ватою; техніка «відтиск пробками»; малювання долонями та ін. Використовуються різні види арт-терапевтичних методик залежно від характеру порушень у дітей, компенсаторних можливостей організму, насамперед центральної нервової системи, характеру і глибини патологічного стану: імаготерапія – корекція і розвиток за допомогою образів і театралізації; музикотерапія – через сприйняття музики; ізотерапія – за допомогою образотворчого мистецтва; казкотерапія – інсценування казок; гудзикова терапія – корекція рухами (лого-педична, фонетична ритміка); кріотерапія – полягає у використанні ігор з льодом; піскова ігротерапія – це незвичайна техніка аналітичного процесу.

Імаготерапія – театралізація психотерапевтичного процесу. В основі її лежить використання переказу дитячого твору, обігрування сюжету. Театралізована діяльність формує у дітей бажання взаємодіяти з дорослими й однолітками, залучатися до виконання ролей, закріплює вміння передавати різні рухи, стимулює образно-ігрові прояви під час використання костюмів персонажів. У ході підготовки до інсценування тієї чи іншої вистави у дітей закріплюються вміння орієнтуватися на властивості і якості предметів, розвивається пам'ять, уява. Беручи участь в театралізованій діяльності, діти ознайомлюються із

навколишнім світом через образи, звуки, а поставлені запитання змушують їх думати, аналізувати, робити висновки, узагальнення.

Одна із сучасних нетрадиційних методик корекційної педагогіки – кріотерапія, що полягає у використанні ігор з льодом. Дозований вплив холоду на нервові закінчення має благотворні властивості. Ефект заснований на зміні діяльності судин – первинний спазм дрібних артерій поступається місцем вираженому розширенню (від холоду – скорочення м'язів, а від тепла – розслаблення), що значно підсилює приплив крові до місця впливу, що сприяє поліпшенню живлення тканин, імпульсації, в кору головного мозку подаються спрямовані сигнали, отже, краще розвивається рухова зона. Це впливає як на загальне оздоровлення організму, так і на розвиток дрібної моторики, що поліпшує процес опанування графіки письма, що впливає на розвиток мовлення дитини. Для її проведення необхідні шматочки льоду, що заздалегідь готують у «шашечках», спеціальних силіконових ємностях для заморожування або просто в підставках від шоколадних цукерок. Для того щоб дітям було цікаво маніпулювати з крижаними кубиками, можна надати їм кольору, різноманітної форми або просто помістити «секретик» у заморожений шматочок льоду.

Таким чином, застосування різноманітних терапевтичних технологій, дозволяє підвищити якість процесу розвитку та соціалізації здобувача освіти із особливими освітніми потребами.

Список використаних джерел:

1. Особлива дитина в інклюзивному дошкільному навчальному закладі / Л. В. Коваль та ін. Київ, 2018. 367 с.
2. Колупаєва А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. Київ : Науковий Світ, 2010. 196 с.
3. Колупаєва А. Інклюзивна освіта : реалії та перспективи : монографія. Київ : Самміт–Книга, 2009. 272 с.
4. Ленів З. П. Особливості реалізації інклюзії та підготовки відповідних фахівців: проблеми, досвід, перспективи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Сер. 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія.* Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. Вип. 28. С. 119–125.
5. Шевців З. Основи інклюзивної педагогіки : підручник. Київ : ЦУЛ, 2017. 248 с.